

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут БІЕМ
Кафедра міжнародних економічних відносин

Жорова Євгенія Миколаївна
(прізвище, ім'я, по батькові)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
«ЗАКОРДОННЕ ІНВЕСТИВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО БІЗНЕСУ»
Спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»

Студентки 4 курсу _____ Жорова Є.М.
(номер курсу) (підпис) (ініціали, прізвище)
групи МЕ-71а
(шифр групи)

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавр

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело _____ Жорова Є.М.
(підпис) (ініціали, прізвище здобувача)

Керівник к.е.н, доцент кафедри _____ Хомутенко Л.І.
(посада, науковий ступінь) (підпис) (ініціали, прізвище)

Суми – 2021 рік

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавр

на тему

«ЗАКОРДОННЕ ІНВЕСТУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО БІЗНЕСУ»

студентки Жорової Євгенії Миколаївни

(прізвище, ім'я, по батькові)

Основний зміст кваліфікаційної бакалаврської роботи викладено на 43 сторінках, у тому числі список використаних джерел з 40 найменувань, який розміщено на 5 сторінках. Робота містить 4 таблиці, 2 рисунки.

Ключові слова: ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ, ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ УКРАЇНИ, ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПРОЦЕС, ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ, БІЗНЕС, ПАНДЕМІЯ.

Об'єктом дослідження є прямі іноземні інвестиції в Україну.

Предметом дослідження теоретичні засади та практичні рекомендації у залученні іноземних інвестицій для українського бізнесу.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження іноземного інвестування в Україну, а також тенденції та перспективні напрямки його поліпшення.

Для досягнення мети в роботі поставлені наступні завдання:

- розкрити сутність інвестицій та інвестиційної діяльності;
- показати вплив іноземних інвестицій на зростання національної економіки;
- проаналізувати інвестиційний клімат України;
- дослідити ефективність залучення іноземних інвестицій в український бізнес;
- визначити шляхи і пріоритетні напрями покращення інвестиційної діяльності.

У процесі дослідження залежно від цілей і задач використовувались відповідні методи дослідження економічних процесів, серед яких систематизація та узагальнення (при теоретичному обґрунтуванні – поняття інвестиційний процес), порівняльний метод (при динаміці обсягу надходжень іноземних інвестицій), метод кількісного аналізу, методи індукції та дедукції.

Інформаційною базою роботи є законодавчі та нормативно-правові документи з питань інвестиційної діяльності Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Національного банку України, звітні дані Національного банку України, аналітичні огляди та звіти міжнародних фінансових організацій, дані інформаційно-аналітичних бюлетенів, а також періодичні видання та наукові публікації вітчизняних та зарубіжних авторів.

За результатами дослідження сформульовані такі висновки:

1. На рівні держави потрібно і надалі проводити комплекс заходів щодо стимулювання інвестиційних процесів в економіку України, а відтак це буде сприяти для залучення інвестицій підприємствами України в умовах економічної нестабільності.

2. Удосконалення законодавчої та організаційної бази для підвищення спроможності механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату та формування основи для збереження та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки є актуальним питанням для подальшого покращення інвестиційного клімату в Україні

3. Дослідження основних перешкод для іноземних інвестицій в Україну показало, що перше місце займає судова система країни, корупція посідає друге, а монополізація ринків та захоплення влади олігархами га третьому місці.

4. З динаміки індексу інвестиційної привабливості України можна зробити висновок, що Україна опинилась на негативній площині, а причинами тенденції стали трансформаційні процеси в Україні, які впливають на рішення підприємців щодо інвестицій.

5. Протягом минулого року відбувся ряд позитивних змін, помітних для бізнесу: топ-менеджери компаній-членів Європейської Бізнес Асоціації відзначають лібералізацію валютного законодавства, відносну стабільність національної валюти та інфляції, впровадження ефективних методів боротьби з рейдерством, відновлення економіки та розвиток електронних послуг, постійний діалог між владою та бізнесом.

Одержані результати можуть бути використані у процесі розробки стратегії зовнішньоекономічного розвитку України та оцінки ефективності проведення політики у сфері валютного регулювання.

Результати апробації основних положень кваліфікаційної бакалаврської роботи розглядалися:

1) на II Міжнародній науково-практичній конференції «Міжнародні економічні відносини та сталий розвиток» 21 травня 2021 року СумДУ з тезами доповіді «Іноземне інвестування українського бізнесу»;

2) подано до друку статтю «Іноземне інвестування українського бізнесу», Вісник СумДУ, 2021 рік.

Рік виконання кваліфікаційної роботи – 2021 рік

Рік захисту роботи – 2021 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра міжнародних економічних відносин

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

(науковий ступінь, вчене звання)

(підпис) (ініціали, прізвище)
«__» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
(спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»)
студентки 4 курсу, групи МЕ-71а
Жорова Євгенія Миколаївна

1. Тема роботи: «Закордонне інвестування українського бізнесу»
затверджена наказом по університету від «__» _____ 20__ року №__
2. Термін подання студентом закінченої роботи «__» 20 року
3. Мета кваліфікаційної роботи: дослідження іноземного інвестування в Україну, а також тенденції та перспективні напрямки його поліпшення.
4. Об'єкт дослідження: прямі іноземні інвестиції в Україну.
5. Предмет дослідження: теоретичні засади та практичні рекомендації у залучені іноземних інвестицій для українського бізнесу.
6. Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах законодавчих та нормативно-правових документів з питань інвестиційної діяльності Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Національного банку України, аналітичних оглядах та звітах міжнародних фінансових організацій, а також

періодичних виданнях та наукових публікаціях вітчизняних та зарубіжних авторів.

7. Орієнтовний план кваліфікаційної бакалаврської роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети:

Розділ 1 Теоретичні засади дослідження іноземних інвестицій та їх ролі в розвитку національної економіки, термін подання – 10 квітня 2021 року.

У розділі 1 треба розглянути економічну сутність, види, структура іноземних інвестицій, а також вплив іноземних інвестицій на зростання національної економіки.

Розділ 2 Аналіз ефективності залучення іноземних інвестицій в український бізнес, термін подання – 10 квітня 2021 року.

У розділі 2 треба дослідити масштаби та структуру іноземного інвестування в економіку України, а також оцінити та проаналізувати стан інвестиційного клімату в Україні.

Розділ 3 Напрямки вдосконалення механізмів регулювання іноземного інвестування та активізація інвестиційних процесів на розвиток українського бізнесу, термін подання – 14 травня 2021 року.

У розділі 3 треба виявити стратегічні засади формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні, сформулювати тенденції та перспективи українського ринку інвестицій.

8. Консультації з роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Хомутенко Л.І., доцент кафедри МЕВ		
2	Хомутенко Л.І., доцент кафедри МЕВ		
3	Хомутенко Л.І., доцент кафедри МЕВ		

9. Дата видачі завдання: «15» березня 2021 року

Керівник кваліфікаційної роботи _____
(підпис)

Хомутенко Л.І
(ініціали, прізвище)

Завдання до виконання одержав

(підпис)Жорова Є.М.
(ініціали, прізвище)**ЗМІСТ**

Вступ.....	8
1 Теоретичні засади дослідження іноземних інвестицій та їх ролі в розвитку національної економіки.....	10
1.1 Іноземні інвестиції: економічна сутність, види, структура	10
1.2 Вплив іноземних інвестицій на зростання національної економіки.....	14
2 Аналіз ефективності залучення іноземних інвестицій в український бізнес.....	17
2.1 Масштаби та структура іноземного інвестування в економіку України.....	17
2.2 Оцінка та аналіз інвестиційного клімату в Україні.....	22
3 Напрямки вдосконалення механізмів регулювання іноземного інвестування та активізація інвестиційних процесів на розвиток українського бізнесу.....	29
3.1 Стратегічні засади формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні.....	29
3.2 Тенденції та перспективи українського ринку інвестицій.....	33
Висновки.....	37
Перелік джерел посилання.....	40

ВСТУП

На сьогочасному процесі росту світової економіки розвиток інвестиційної діяльності, залучення та використання іноземних інвестицій є важливим та негачним питанням. Більшість країн світу зосереджують свої сили на те, щоб зробити іноземні інвестиції більш привабливими та на збільшення їх обсягу в національній економіці. Інвестиційна привабливість України є однією із головних складових, на чому базуються добробут, економічний розвиток, виробництво, бізнес та економіка країни. Необхідність у залученні іноземних інвестицій задовольняється: зменшенням інвестиційної активності внутрішніх компаній, потребою технологічної модернізації виробництва та ринкової інфраструктури, а також потребою введення сучасних методів управління у всіх сферах господарського процесу. Через те, що питання іноземних інвестицій є ваговим та актуальним для економічного розвитку нашої країни, важливо вивчити та дослідити основні види та форми іноземних інвестицій.

Об'єктом дослідження є прямі іноземні інвестиції в Україну.

Предметом дослідження є теоретичні засади та практичні рекомендації у залученні іноземних інвестицій для українського бізнесу.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження іноземного інвестування в Україну, а також тенденції та перспективні напрямки його поліпшення.

Для досягнення мети в роботі поставленні наступні завдання:

- розкрити сутність інвестицій та інвестиційної діяльності;
- показати вплив іноземних інвестицій на зростання національної економіки;
- проаналізувати інвестиційний клімат України;
- дослідити ефективність залучення іноземних інвестицій в український бізнес;

- визначити шляхи і пріоритетні напрями покращення інвестиційної діяльності.

У процесі дослідження залежно від цілей і задач використовувались відповідні методи дослідження економічних процесів, серед яких систематизація та узагальнення (при теоретичному обґрунтуванні – поняття інвестиційний процес), порівняльний метод (при динаміці обсягу надходжень іноземних інвестицій), метод кількісного аналізу, методи індукції та дедукції.

Інформаційною базою роботи є законодавчі та нормативно-правові документи з питань інвестиційної діяльності Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Національного банку України, звітні дані Національного банку України, аналітичні огляди та звіти міжнародних фінансових організацій, дані інформаційно-аналітичних бюлетенів, а також періодичні видання та наукові публікації вітчизняних та зарубіжних авторів.

Результати апробації основних положень кваліфікаційної бакалаврської роботи розглядалися:

1) на II Міжнародній науково-практичній конференції «Міжнародні економічні відносини та сталий розвиток» 21 травня 2021 року СумДУ з тезами доповіді «Іноземне інвестування українського бізнесу»;

2) подано до друку статтю «Іноземне інвестування українського бізнесу», Вісник СумДУ, 2021 рік.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЇХ РОЛІ В РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

1.1 Іноземні інвестиції: економічна сутність, види, структура

Інвестиції (від латинського «investire» - одягатися) - це гроші, майно, інтелектуальна власність, які вигідно вкладаються в бізнес та інші види діяльності, вони можуть бути перетворені в центральні фонди та оборотні кошти, нематеріальні ресурси та активи. Споживчі товари – це елемент інвестицій, які в даний час не використовуються, але класифікуються як запаси (інвестиції для збільшення запасів). Друга частина - це ресурси, що використовуються для розширення виробництва (інвестиції в будівлі, машини тощо).

Інвестиції визначають загальний ріст економіки, тому виконують важливу роль в економічному процесі. Внаслідок інвестицій в економіку збільшується виробництво, зростає національний дохід, а галузі та підприємства, що задовольняють попит на певні товари та послуги, значно розвиваються в умовах економічної конкуренції. В результаті збільшення національного доходу знову частково накопичується, відбувається подальше збільшення виробництва, і процес повторюється знову і знову. Інвестиції, здійснені за рахунок національного доходу шляхом його розподілу, визначають його зростання та розширене відтворення.

Крім того, чим ефективніші інвестиції, чим більший приріст національного доходу, тим більше абсолютне накопичення (з урахуванням його частки), яке може бути реінвестовано у виробництво. При достатньо великій інвестиційній ефективності зростання національного доходу може призвести до зросту частки накопичення зі збільшенням споживання в абсолютних величинах.

Іноземні інвестиції - це довгострокові інвестиції іноземних власників у промисловість, сільське господарство, транспорт та інші галузі економіки:

експорт вітчизняного капіталу в інші країни. Корпоративний капітал експортується переважно за рахунок створення монополій філій або дочірніх підприємств за кордоном у формі спільних підприємств з національним капіталом. Сучасна світова економіка не може успішно розвиватися без іноземних інвестицій. Багато країн світу активно інвестують в економіку інших країн, отримуючи певний дохід та розвиваючи певні галузі своєї економіки. Іноземні інвестиції відбуваються за наявності двох основних факторів: мотивації та регулювання. Кожен інвестиційний процес здійснюється та розвивається в конкретних і значною мірою унікальних внутрішніх та зовнішніх соціально-економічних та політичних умовах.

Іноземні інвестиції можуть варіюватися залежно від їх джерела: державних та приватних інвестицій. Державні інвестиції - це фонд державного бюджету, який надсилається за кордон або надходить звідти указом або безпосередньо урядами чи міжурядовими організаціями. Це державні позики, гранти (подарунки), допомога, міжнародний рух яких визначається міжурядовими угодами. Сюди входять позики та інші активи міжнародних організацій (наприклад, позики МВФ) [39]. У зв'язку з цим ми маємо справу з відносинами між країнами, що регулюються міжнародними договорами та охоплюються міжнародним правом. Діагональні відносини також можливі, коли консорціум (група) приватних банків забезпечує інвестиції для держави.

Приватні інвестиції - це інвестиції, що надаються приватними компаніями, фірмами або громадянами однієї країни відповідним структурам з іншої країни. За термінами розміщення іноземні інвестиції поділяються на короткострокові, середньострокові та довгострокові. Останні передбачають інвестиції понад 15 років. До цієї групи належать найбільш значні капіталовкладення, оскільки довгострокові інвестиції включають інвестиції підприємницького капіталу у формі прямих та портфельних інвестицій, а також позичковий капітал.

Іноземні інвестиції є запозиченими та підприємницькими через характер використання. Боргові інвестиції означають захист зовнішнього капіталу з метою отримання відсотків. Державний капітал та інвестиції з приватних джерел досить активно працюють у цій галузі. Підприємницькі інвестиції здійснюються прямо чи опосередковано у виробництво та передбачають отримання певної суми прав на дохід у вигляді дивідендів. За ціллю інвестиції в акціонерний капітал розділяються на прямі інвестиції та портфельні. Прямі інвестиції - основна форма експорту приватного венчурного капіталу, що надає ефективний контроль та право безпосереднього продажу іноземним компаніям. Це інвестиція в ім'я заробітку довгострокових відсотків. На думку МВФ, прямі іноземні інвестиції відбуваються, коли іноземний власник володіє принаймні 25% статутного капіталу публічної компанії. За регулюванням США - не менше 10%, у Європейському співтоваристві - 20-25%, а в Канаді, Австралії та Новій Зеландії - 50%.

Прямі інвестиції розрізняються на дві групи: трансконтинентальні інвестиції (можливі завдяки кращим ринковим умовам, а саме коли можливе постачання товарів з нового виробничого комплексу безпосередньо на ринок країни) та транснаціональні (частіше інвестиції в сусідна країни, мета цієї інвестиції полягає у мінімізації витрат по відношенню до материнської компанії).

Особливості прямих інвестицій:

- інвестори, як правило, втрачають можливість швидко вийти з ринку, інвестуючи в прямі іноземні інвестиції;
- більш високий рівень ризику, порівняно з портфельними інвестиціями;
- для країн-імпортерів іноземного капіталу чим більший період інвестицій, тим краще.

Портфельними інвестиціями називають капіталовкладення, відсоток яких у капіталі компанії опускається нижче зазначеного ліміту прямих інвестицій.

Портфельні інвестиції не гарантують контролю над іноземними компаніями та лімітують право інвестора на частку прибутку (дивіденди). Інколи міжнародні компанії тримають під контролем іноземні компанії з портфельними інвестиціями через:

- 1) суттєву розшарування акцій серед інвесторів;
- 2) допоміжні контрактні обов'язки, які стримують операційну незалежність іноземних компаній.

Форми іноземних інвестицій у вищезазначеній схемі рівнозначні. Тим часом не зовсім зрозуміло, які форми інвестицій важливіші за фактичне управління виробництвом. Ці відмінності, які досягають рівня законодавства та державного регулювання, зазвичай базуються на особистих або групових інтересах відповідних фінансових та промислових кіл. Однак пріоритетні прямі інвестиції все частіше визнаються найбільш вдалим поєднанням національних інтересів протилежних верств суспільства. Також, в основному, вони стосуються певних міжнародних операційних факторів, фінансових груп та галузей, щоб ними можна було краще керувати, а правила їх використання були чіткішими, що особливо важливо для забезпечення реалістичних конкурентних стандартів для національної економіки.

Перед тим, як обрати ту чи іншу форму інвестицій, іноземні інвестори повинні забезпечити сприятливий інвестиційний клімат у країні-реципієнті, що визначається ступенем політичної та економічної стабільності, інвестиційної політики, валютної стабільності та інших факторів. Найбільший інтерес сьогодні представляють країни, що розвиваються. Оскільки економіка більшості цих країн швидко зростає, а багато ринків, таких як фондовий ринок, недостатньо розвинені, інвестування буде дуже вигідним.

1.2 Вплив іноземних інвестицій на економічне зростання національної економіки

Сподівання держави та іноземних інвесторів щодо впливу іноземних інвестицій є принципово розбіжними, бо держава хоче підтримати сталий економічний розвиток та вдовольнити потреби населення. Країна використовує прямі іноземні інвестиції як: засіб створення конкурентоспроможної економіки, яка захищає національні інтереси; допоміжне фінансування через відсутність внутрішнього фінансування економічного розвитку та труднощі в доступі до інших джерел фінансування. У той же час іноземні інвестори очікують скорого та найбільшого прибутку, не орієнтуючись на збереження екологічної ситуації, зниження рівня безробіття та підвищення рівня технології виробництва, які суперечать державній політиці. Якщо розглядати іноземні інвестиції з точки зору економічної безпеки країни перебування, процес нерегульованих іноземних інвестицій призводить до встановлення контролю з боку іноземних власників над галуззю. Якщо сектори, в яких включаються іноземні інвестиції, мають стратегічне значення для держави в контексті захисту та підтримання національного та економічного суверенітету, зовнішній контроль цієї діяльності поставить під загрозу державний суверенітет. Країни в основному докладають зусиль, щоб обмежити доступ до іноземних інвестицій у військову безпеку, виробництво зброї, телекомунікації та банківську діяльність.

Прямі іноземні інвестиції можуть становити загрозу для країни перебування, наступним чином:

- штучне продовження циклу життя застарілих товарів та технологій на ринку, яке врегульовує проблеми насичення ринку країни-донора та проблеми утилізації;

- переміщення забруднюючого виробництва, тим самим зменшуючи забруднення в країнах-донорах і вирішуючи проблему екологізації економіки;
- інвестування в контроль над компанією та ліквідація її для усунення конкурентів;
- контроль за сировиною іноземними інвесторами для подальшого використання та збереження власної сировини;
- відтік капіталу з країни шляхом повернення прибутку в країну інвестора.

Домінування в економіці компетентних юрисдикцій серед країн-інвесторів говорить про недосконалі джерела капіталу та можливість швидкого відтоку. Звісно, не можна сказати, що прямі іноземні інвестиції у фінанси, торгівлю та нерухомість не сприяють зростанню ВВП. Інвестиційний ефект не діє на зміцнення конкурентних позицій, модернізацію виробничих процесів та поліпшення якості життя, розвиток високотехнологічного експортного потенціалу. Тому рекомендується використовувати термін "псевдоефективність".

Відповідно, псевдоефективними іноземними інвестиціями є ті інвестиції, які залучаються до високорентабельних секторів економіки і не покращують конкурентні позиції країни на світових ринках або не погіршують соціально-економічний розвиток країни. Отже, можна припустити, що псевдоефективні інвестиції представляють довгострокову загрозу і що їх додатній вплив на економічні параметри країни нульовий або негативний (посилення доларизації економіки, погіршення торгового балансу щодо загального експорту, зниження ВВП на душу населення) без позитивної участі високотехнологічних технологій у промисловому виробництві, що збільшує демографічне навантаження).

Загалом, інтенсифікація інвестиційного процесу для цих інвестицій утворює небезпеку для економічного розвитку, послаблює національну конкурентоспроможність та збільшує технологічну відсталість економіки, тому, що в основному вони спрямовані на фінансовий сектор. Така діяльність призводить до посилення соціальної напруженості та корупції. Як результат,

довіра громадськості до державних установ знижується, як і індекс державної нестабільності та індекс сприйняття корупції. Рівень технологічного розвитку в країні, яка приймає псевдоефективні інвестиції, не зростає, оскільки отримання прибутку в галузях з високим товарообігом в українських реаліях не вимагає значного технологічного потенціалу.

2 АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

2.1 Масштаби та структура іноземного інвестування в економіку України

Для більшості країн іноземний капітал стає основним джерелом фінансування розвитку для забезпечення сталого економічного зростання. Однак у країнах з різним виробничим потенціалом іноземний капітал по-різному інтегрується в національну економіку [35]. Безперечний факт, що в Україні є ряд факторів, привабливих для інвестування, які допоможуть розширити її інвестиційні відносини: великий та практично нелімітований внутрішній ринок з більшості товарних позицій; географічне локація на перетині важливих транспортних шляхів між Азією та Європою; відносно дешева і водночас кваліфікована робоча сила; науковий потенціал; розвинена інфраструктура.

Структура інвесторів, які розташовують свій капітал у багатьох промислово розвинених країн, набагато оптимальніша, ніж сучасна географічна структура іноземних інвесторів в Україні. Інвестиції з держав, що є технологічно провідними та зосереджені на виготовленні товарів з високою доданою вартістю, в тому числі зі "старих" держав-членів Європейського Союзу (Франція, Італія, Німеччина), таких як США та Японії є дуже вагомими для української економіки [34]. Дослідження країн, які інвестують в економіку України, представлено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Країни та території надходження в Україну за період за 2016-2020 рр. [14]

Країни надходження	2016 р., млн. дол. США	2017 р., млн. дол. США	2018 р., млн. дол. США	2019, млн. дол. США	2020, млн. дол. США
Кіпр	+111,7	+120,3	+156,2	+248,3	-1366,3
Нідерланди	+56,2	+98,5	+150,3	+186,1	-178,4
Російська Федерація	+33,1	+55,3	+89,2	+141,5	+10,5
Швейцарія	+13,2	+35,2	+59,9	-104,3	+112,1
Франція	+23,8	+59,6	+49,7	+79	+45
США	+55,4	+33,9	+21,8	+58,1	+22,8
Японія	+21,0	-11,8	+23,5	-29,6	+24,4
Німеччина	+54,3	+29,3	-12,3	+39,6	-427,5
Австрія	+24,7	-15,3	+45,2	+68,2	+38,5
Польща	+15,3	+23,9	+33,6	+45,9	+48

Слід зазначити, що Кіпр посідає перше місце серед країн-інвесторів, але його частка в структурі ПІІ в економіці України минулого року зменшилась на 2,2%, досягнувши 01.011.2020 - 29%. Нідерланди йдуть другими серед країн-інвесторів. У перерахунку на загальний обсяг іноземних інвестицій в економіку України частка інвестицій в цю країну зросла і становила 23,2% на початок 2020 року. Тому з таблиці видно, що існують негативні тенденції, пов'язані з прямими іноземними інвестиціями в Україні, у 2019 році дохід від інвестицій становив 943 мільйони доларів США, відтік - близько 1,6 мільярда доларів США у першому кварталі цього року [25].

Що стосується галузевих пріоритетів, іноземні інвестори мають різні пріоритети: ПІІ тепер доступні у всіх секторах української економіки [10]. Водночас більшість інвесторів на українському ринку готові інвестувати в обробну промисловість, а також в оптову та роздрібну торгівлю. Там, де нові

товари з'являються швидко, їх зміна, витрати та низькі комерційні ризики швидко окупаються. Популярністю користуються також галузі, які не потребують довгострокових інвестицій та розробки нових технологій, включаючи фінансовий сектор та нерухомість.

Таблиця 2.2 – Надходження за видами економічної діяльності впродовж 2017-2020 рр., % [13]

Види економічної діяльності	2017 р., %	2018 р., %	2019 р., %	2020 р., %
Промисловість	42,2	30,8	28,9	33,0
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	11,1	15,9	14,6	15,8
Фінансова та страхова діяльність	23,0	13,5	12,1	12,7
Операції з нерухомим майном	6,0	11,7	10,8	12,5
Інформація та телекомунікації	4,0	6,5	6,6	6,8
Професійна, наукова та технічна діяльність	2,9	7,0	5,2	6,2
Будівництво	2,7	3,2	2,2	2,9
Сільське, лісове та рибне господарство	1,7	1,6	2,0	1,5

Проаналізувавши надходження в українську економіку зроблено висновок, що невеликий відсоток орієнтований на сільське, лісове та рибне господарство. Хоча залучення інвестицій у високорентабельні сектори не посилює конкурентоспроможність України на світовому ринку. З одного боку, прямі іноземні інвестиції у фінансовий сектор насичують фінансову систему, що забезпечує стабільність фінансової системи, а з іншого боку формує основу для повного економічного розвитку. Такий склад прямих іноземних інвестицій не дає можливості Україні увійти у світові ланцюжки створення вартості, це є однією з підстав низької частки експорту високотехнологічної продукції України - 7,2%

експорту продукції. Незбіжність іноземних інвестицій, розвиток експорту високотехнологічного продукту, необхідність модернізації економіки призводять до інтеграції сировинної спеціалізації української економіки на світовий ринок [26]. В першу чергу, прямі іноземні інвестиції повинні слугувати сталому та зрівноваженому розвитку, структурній модернізації економіки та активізації її конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

Пріоритет слід надавати прямим іноземним інвестиціям у розвиток високотехнологічних та наукових галузей, це збільшить експортний потенціал та посилить конкурентоспроможність української продукції на міжнародному ринку. Проте, мова не йде про ігнорування відносинами, що склалися в традиційних частинах української економіки, в які інвестували інвестори. Це включає харчову та хімічну промисловість, машинобудування, металургію, будівельні матеріали та сільське господарство.

Таблиця 2.3 – Іноземні інвестиції за областями в 2017-2020 рр. млн. дол. США [14]

Область України	2017 р., млн. дол. США	2018 р., млн. дол. США	2019 р., млн. дол. США	2020р., млн. дол. США
Дніпропетровська	-112,4	+202,3	+219,6	-426,9
Донецька	+10,3	-105,8	-161,6	-393,5
Луганська	+25,6	-10,7	+15,7	-344,4
Полтавська	-35,9	+104,9	+97,8	+149,6
Київська	+58,7	-45,9	-94	-111,3
Івано-Франківська	-8,9	+12,8	-19	-176,1
Львівська	-32,7	-45,5	+36,6	-144,8
Чернігівська	+10,6	+12,3	+8,3	+30,6
Херсонська	-11,2	+21,3	+53,3	+22,1

З огляду на дані, наведені в таблиці 2.3, можна підтвердити, що прямі іноземні інвестиції зросли у Дніпропетровській області у 2019 році, оскільки цей

регіон має великий промисловий та науковим потенціалом із розвинутим сільськогосподарським виробництвом, вигідним географічним розташуванням та багатим на природні ресурси, високим рівнем транспортних зв'язків. Західні регіони України також досить добре розвиваються. Найбільше іноземних інвестицій здійснюється у Львівській області. Високі інвестиції призводять до активізації економічних агентів у галузі інновацій. У минулому році більше відтоку інвестицій нідійшло з Донецької області, Дніпропетровської та Луганської. Вони інвестували в Київські (+ 188,4 млн. дол. США), Волинські, Черніговські та Херсонські проекти.

Таким чином, аналіз інвестиційної діяльності України в умовах економічної нестабільності виявив, що іноземні інвестиції є вирішальним фактором економічного зростання та розвитку бізнесу та країни як передумови для розширення міжнародної співпраці та створення впливу на зростання доходів у соціальному середовищі [23]. Враховуючи потенційні сильні та слабкі сторони інвестиційної діяльності, необхідно продовжувати вживати низку заходів на державному рівні для стимулювання інвестиційних процесів в українській економіці, і це допоможе залучити інвестиції українських компаній в умовах економічної нестабільності.

2.2 Оцінка та аналіз інвестиційного клімату в Україні

Сьогочасні тенденції розвитку економічних систем, на які діє трансформаційний ринок, потребує реформування наявних механізмів забезпечення країни фінансовими ресурсами. В нестабільному економічному та політичному середовищі України, збільшення негативного впливу світової фінансової кризи вимагають більш пильної уваги керівництва у заходах, що

сприяють значній нормалізації економічного зростання. Без постійних вливань капіталу в економіку України вона не може функціонувати. Збільшення національного багатства - складний процес, який залежить від ряду невід'ємних факторів. Для того, щоб фінансові активи інвестували в економіку, необхідно, щоб хтось ініціював цей процес. Інвесторами можуть бути приватні особи, корпорації, фінансові посередники та держава.

Запорукою збереження та підвищення національної конкурентоспроможності, підвищення спроможності механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату в Україні (див. табл. 2.4) є модернізація законодавчої та організаційної бази. Тим часом Україна запровадила правову базу в регулюванні інвестицій, що поступово вдосконалюється, щоб реалізувати більший приплив інвестицій та підвищити ефективність у використанні. Наприклад, Закон України «Про режим іноземних інвестицій» встановлює національний режим для інвестицій та іншої економічної діяльності для іноземного інвестора в Україні, тобто такі самі умови діяльності, як для внутрішнього інвестора. Цей закон надає іноземним інвесторам державні гарантії захисту своїх інвестицій. Іноземні інвестиції в Україну не підлягають націоналізації, і їх запит може бути поданий лише у випадку стихійного лиха.

Оцінювання усіх потенційних ризиків угоди та їх доцільність – це те, що роблять суб'єкти інвестиційного процесу, перед тим, як реалізувати інвестицію. Якщо інвестор хоче інвестувати в розвиток конкретного підприємства чи проекту, Вони аналізують всю сукупність економічних, політичних, демографічних, гуманітарних, правових, геополітичних та екологічних геополітичних факторів, що характеризують конкретну країну чи регіон. Європейська Бізнес Асоціація, Dragon Capital та Центр економічної стратегії (ЦЕС) провели опитування іноземних інвесторів наприкінці жовтня 2020 року та виявили, що багато бізнесменів бачать високий рівень корупції в Україні. Тобто, сприятливому інвестиційному клімату України перешкоджає хабарництво. 48%

опитаних іноземних інвесторів вважають, що інвестиційна привабливість України знижується, 42% не вбачають суттєвих змін, тільки 9% бачать покращення.

Таблиця 2.4 - Основні перешкоди для іноземних інвестицій в Україну за 2020 рік [3]

Перешкоди для іноземних інвесторів	Оцінка інвесторів
Недовіра до судорої системи	8,5
Широко розповсюджена корупція	8,2
Монополізація ринків та захоплення влади	6,2
Обтяжливе та мінливе законодавство	5,8
Репресивні дії правоохоронних органів	5,2
Складне податкове адміністрування	5,0
Нестабільна валюта та фінінсова система	4,9
Військовий конфлікт з Росією	4,5
Обмеження на рух капіталу та валютні операції	3,8
Масштабна трудова міграція	3,0

Дослідження основних бар'єрів для іноземних інвестицій в Україну показало, що судова система країни стоїть на першому місці. А саме невідповідність законодавства міжнародним стандартам та рівень їх відповідності. Корупція посідає друге місце серед проблем інвестиційного клімату. По-третє, перешкодами є ринкові монополії та захоплення влади олігархами, хоча стратегічним інвесторам також заважають громіздкі та нестабільні закони. Ефективна боротьба з корупцією матиме найбільший позитивний вплив на інвестиційний клімат. Цього погляду дотримуються як стратегічні, так і портфельні інвестори. Іншими важливими факторами будуть перезапуск судової влади та призначення реформаторів високого рівня на ключові посади.

Неплатежі за державними облігаціями визначені як найбільша загроза для інвестиційного клімату. Другу і третю позиції посідали відмова від демократичних цінностей та зміна геополітичного курсу. Стратегічні інвестори також бачать загрозу слабкій фіскальній та монетарній політиці, що загрожує макроекономічній стабільності. Портфельні інвестори вважають неможливість досягнення згоди з МВФ найбільшою загрозою після дефолту [38].

Повторні блокади мали помірно негативний вплив на інвестиційну діяльність. 47% стратегічних інвесторів, які вже працюють в Україні, заявили, що не змінюватимуть свої інвестиційні плани, тоді як 27% зменшать або припинять свої інвестиції.

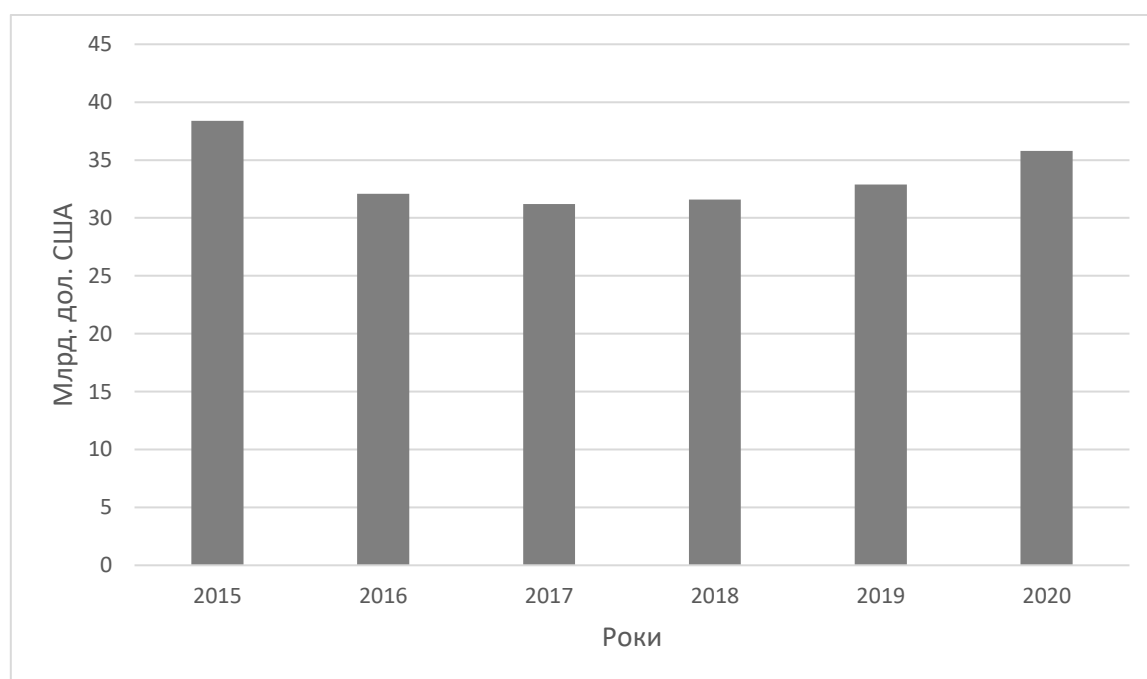

Рисунок 2.5 - Обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку України впродовж 2015–2020 рр. [11]

Аналіз обсягу прямих іноземних інвестицій в українську економіку у період 2015-2020 рр. Показує досить незначні коливання обсягів іноземних інвестицій. Враховуючи той факт, що на території України розпочалися бойові дії, нестабільна політична ситуація змінилася в негативному напрямку, тенденція

прямих іноземних інвестицій. Однак у 2019 році помічено незначні, але зростаючі інвестиції.

В умовах реструктуризації економіки Україна потребує великих іноземних інвестицій, що є великою проблемою сьогодні. У лівовій частки країн (Німеччина, Великобританія, Франція, США) іноземний капітал був каталізатором інвестицій, який відіграв активну роль в економічному розвитку та реструктуризації. Сприятливий напрямок інвестицій вимагає чіткого представлення основних інвестиційних пріоритетів економіки. Туризм, як одна з найдинамічніших та сприятливих галузей світової економіки, є однією з них, вона має значний вплив на регіони держави та її економічний розвиток, створює нові робочі місця, є джерелом надходження валютних надходжень.

Для оцінки відкритості економіки та інвестиційної привабливості Європейська Бізнес Асоціація два рази на рік складає індекс інвестиційної привабливості України.

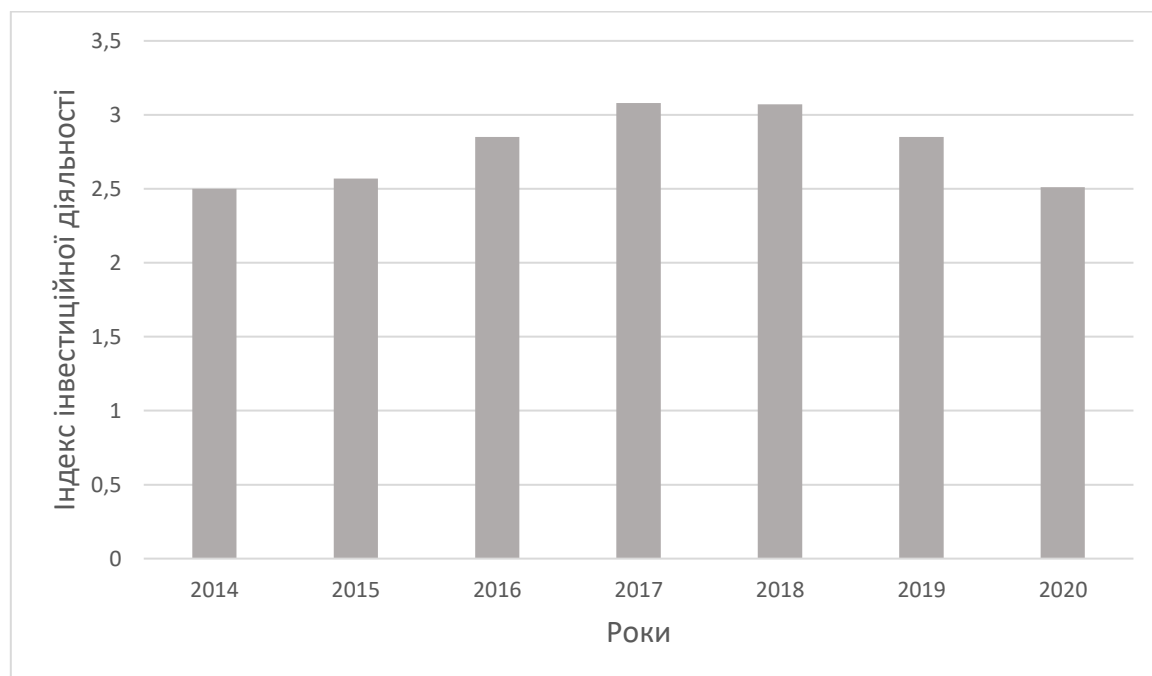

Рисунок 2.6 - Динаміка індексу інвестиційної привабливості України станом на 2014–2020 рр. [3]

З динаміки індексу інвестиційної привабливості України у період 2014-2020 рр. Можна зробити висновок, що Україна знаходиться на негативному рівні, а мотивами негативних наслідків є процеси трансформації в Україні, що відбиваються на інвестиційні рішення підприємців. Наприклад, показник за попередній період становив 2,85 і демонстрував нейтральну позицію з боку інвесторів щодо ділового клімату в країні. Слід також зазначити, що іноземні інвестори стикаються з труднощами: необхідністю періодично поновлювати дозвіл на тимчасове проживання в країні, неможливістю репатріації вкладеного капіталу, труднощами з відкриттям рахунків для нерезидентів, які вимагають підтвердження кожної операції тощо на. [36]. Серед багатьох змін, що призвели позитивних наслідків інвестиційної діяльності України, можна визначити наступні: прийнято закон про лібералізацію валюти, розпочато судову реформу та вирішено питання відшкодування ПДВ вирішено.

Основна увага та сподівання інвесторів щодо економіки приділяється: політична стабільність, зменшення обмежень щодо валютного контролю, сприяння санкціям для зменшення контрабанди та тіньової економіки, захист прав інтелектуальної власності, покращення інфраструктури та прозора приватизація (див. таблицю 2.6). Нарешті, були визначені основні перешкоди для іноземних інвестицій в Україну: недовіра до судової влади; широко поширена корупція; монополія на ринку та захоплення влади олігархами; підвищення адміністративного тиску правоохоронних органів; військовий конфлікт з Росією; загальна нестабільність політичної ситуації; мінливе законодавство; спільні інтереси в політиці та бізнесі; збільшення міграції робочої сили з України [27].

На початку 2020 року індекс інвестиційної привабливості становив 2,51 з 5 можливих пунктів і все ще знаходиться на негативній території. Це наслідки нової хвилі експертних досліджень, проведених Європейською Бізнес Асоціацією. У 2019 році індекс становив 2,95 пункту. ЄБА зазначає, що настрої керівників компаній, що входять до асоціації, значно погіршився. Лише 4%

респондентів вважають, що інвестиційний клімат в Україні сприятливий, порівняно з 17% у попередній хвилі опитування, 62% респондентів вважають, що поточний інвестиційний клімат є нерентабельним, та лише 34% вважають його нейтральним. Оцінка динаміки ділового клімату також свідчить про негативну тенденцію [30]. Наприклад, рівно половина директорів помітили падіння інвестиційного клімату порівняно з попереднім півріччям, та 35% вважають, що ділове середовище не змінилося, і лише 10% вважають, що воно дещо покращилось.

До позитивних моментів, зафіксованих керівниками підприємств за останні півроку, належать запровадження ринку землі, лібералізація валюти та продовження співпраці з МВФ, а також зниження облікової ставки НБУ, стабільної національної валюти [15]. Традиційні проблеми, що від'ємно впливають на діловий клімат, звично включають крихкість судової системи, суттєвий вплив неформальної економіки та відсутність прогресу у боротьбі з корупцією. Проте, постійні ротації в уряді та запровадження обмежувальних заходів з боку COVID-19 призвели до економічної та політичної нестабільності, зупинення реформ, зміни податкового законодавства та посилення податкового тиску.

3 НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ РЕГУЛЮВАННЯ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ ТА АКТИВІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО БІЗНЕСУ

3.1 Стратегічні засади формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні

Економічна нестабільність України характеризується незбалансованою економічною системою та невизначеністю у розвитку ключових економічних процесів, що призводить до спаду прямих іноземних інвестицій в економіку й уповільнення інвестиційної активності в країні. Тому, неможливо активізувати інвестиційну діяльність та збільшити інвестиційні ресурси без розвитку ВВП.

В Україні було створено Національну інвестиційну раду, основною функцією якої є: стимулювання інвестиційної діяльності в Україні та розробка пропозицій щодо розвитку; створення заманливого іміджу для інвестицій в Україні відповідно до найкращої міжнародної практики; позитивний вплив на формування ключових напрямків державної політики для підвищення інвестиційного клімату в Україні; пропонування стратегічних орієнтирів щодо розвитку інвестиційного потенціалу України, а також стимулювання іноземних та національних інвестицій у розвиток економіки держави; розгляд ініціатив та потенційних пропозицій щодо інвестиційних проектів і практики взаємодії інвестиційних компаній з державними органами; діагностика та узагальнення проблем, що заважають інвестуванню в українську економіку; брати участь у розробці рахунків-фактур на інвестиційну діяльність. На основі цих дій було розроблено проєкт "Іст Інвест-2", який формує потреби до поліпшення ділового клімату в Україні. Україна пропонує великі інвестиційні проєкти для залучення прямих інвестицій, включаючи риболовлю, переробку та зберігання зерна,

тваринницький комплекс, технологічні лінії для безперервного лиття сталі в металургійній промисловості та інше [31].

Зайнявши 64 місце серед 190 країн, Україна покращила свої позиції в рейтингу інвестиційної привабливості Doing Business — 2020, який проводиться щорічно, поставши на 7 пунктів вгору. В 2012 році ми знаходилися на 152 місці, тому можна явно відмітити прогрес. За даними звіту Всесвітнього банку, Україна покращила свої показники по 6 із 10 індикаторів. Україна досягла найбільших успіхів і сферах: «Захист міноритарних акціонерів» (+27 пунктів), «Дозвіл на будівництво» (+10 пунктів), «Підключення до мережі», «Міжнародна торгівля», «Реєстрація майна», і «Доступ до кредитів». У 2006 році Україна пасла задніх, з початку розрахунку Doing Business. Проте, 9 років тому Україна була лише на 152 місці, а через 3 роки вона потрапила до першої сотні (див. рис. 2.3). Два роки тому посіла 71 місце, а сьогодні на 64 позиції [28]. З метою нового поліпшення інвестиційного клімату в Україні актуальним є питання вдосконалення законодавчої та організаційної бази, створення основи для підтримки та підвищення конкурентоспроможності українських компаній в умовах економічної нестабільності. Серед кроків у цьому регулюванні вже можна визначити декілька позитивних:

- сьогодні в Україні створено юридичний сектор для розвитку інвестицій та державно-приватного партнерства. Гарантії для діяльності інвесторів були визначені законодавством України, а також економічну та організаційну базу для придбання державно-приватного партнерства в Україні;

- в Україні поширюється національна система інвестиційної діяльності для іноземних інвесторів, а також однакові умови діяльності з вітчизняними інвесторами;

- з метою підвищення захисту іноземних інвестицій Законом України від 1 березня 2000 р. № 1547 ратифікована Вашингтонська Конвенція 1965 р. про

порядок врегулювання інвестиційних суперечок між державами та іноземцями [6];

- міждержавні угоди про взаємний захист інвестицій та сприяння з понад 70 країнами світу були підписані та ратифіковані Верховною Радою України;

- задля спрощення процедури притягування іноземних інвестицій та запобігання проявам ознак корупції при їх державній реєстрації 31.05.2016 прийнято Закон України № 1390 VIII "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скасування обов'язкової державної реєстрації іноземних інвестицій [17];

- також було прийнято Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо усунення бар'єрів для залучення іноземних інвестицій" був прийнятий 23.05.2017. Закон регулює основні аспекти отримання дозволу на роботу для іноземців та дозволу на тимчасове проживання, що сприятиме залученню іноземних кваліфікованих робітників та менеджерів, які потрібні на перших етапах розвитку філії в Україні [18];

- Угоду про сприяння та захист інвестицій між Україною та Фондом Міжнародного розвитку ОПЕК було підписано 27 червня 2018. Угода передбачає забезпечення найбільш сприятливого режиму управління інвестиціями та призначена для збільшення іноземних інвестицій у основні сектори української економіки [22]. Зливання України з Декларацією ОЕСР про міжнародні інвестиційні та багатонаціональні підприємства та членство в Інвестиційному комітеті ОЕСР забезпечать такі суттєві переваги для країни, наприклад: це продемонструє запровадження Україною міжнародних стандартів інвестиційної діяльності; відповідність системі розробки міжнародних стандартів, що регулюють відносини ТНК із країнами перебування, для сприяння прямим іноземним інвестиціям у сферах, де іноземні інвестиції обмежені, та забезпечення національної системи для міжнародних корпорацій; поліпшення конкурентного середовища та сприяння впливу на впровадження та поширення винаходів;

впровадження принципів та стандартів корпоративної соціальної відповідальності буде сприяти відповідно до керівних принципів ОЕСР щодо відповідальних ділових операцій [8].

З приводу розвитку державно-приватного партнерства в Україні проводиться така робота:

1) удосконалено процес розрахунку пільгових платежів (Постанова Ради Міністрів України від 4 лютого 2016 р. № 130 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2000 р. № 639») [20];

2) міжнародна практика підготовки проектів державно-приватного партнерства розпочалася з підходу створення механізму справедливого розподілу ризику між державними та приватними партнерами (Постанова Кабінету Міністрів України від 16.09.2015 № 713 «Про внесення змін до Постанови Кабінет Міністрів України від 16 лютого 2011 р. № 232») [21];

3) інформація про виконання державної угоди, що сприяла наданню приватного партнера державному партнеру була спрощена, в рамках державно-приватного партнерства (Постанова Кабінету Міністрів України від 02.09.2015 № 746 «про внесення змін до Порядку надання інформації про приватну партнер державного партнера для реалізації контракту в рамках державно-приватного партнерства») [19];

4) створено більш ефективний механізм співпраці приватних партнерів на базі державних та територіальних громад (державних партнерів) у рамках державно-приватного партнерства (Верховна Рада України 24 листопада 2015 р. прийняла Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо усунення регуляторних бар'єрів для розвитку державно-приватного партнерства та стимулювання інвестицій в Україні») [16].

Зважаючи на потенційні слабкі та сильні сторони інвестиційної діяльності, на державному рівні слід продовжувати вживати комплекс заходів для стимулювання інвестиційних процесів в українській економіці, тим самим

сприяючи залученню інвестицій від українських компаній у часи економічної нестабільності.

3.2 Тенденції та перспективи українського ринку інвестицій

Світова пандемія створила економічний хаос. Через обмеження поїздок, карантин та соціальне дистанціювання компанії змушені припинити чи змінити свою підприємницьку діяльність. Негативний вплив припав на поточний економічний та інвестиційний цикл. Проте, COVID має довгостроковий схвальний вплив на українські інвестиції, два ключові сектори України (сільське господарство та інформаційні технології) будуть найбільш цікавими для інвесторів (див. табл. 2.2). Навіть якщо з'явиться нова хвиля пандемії, то ці сектори виграють від більшої відданості продовольчій. Крім того, COVID-19 спонукав деякі країни закликати компанії переосмислити свій ланцюжок поставок, який за останні кілька десятиліть став сильно залежати від Китаю. Саме це дає українським компаніям рідкісну можливість варіювати ланцюги поставок у таких сферах, як автомобільна промисловість, фармацевтика, промисловість.

Що стосується реформ, то український уряд дещо уповільнив хід реформ після прийняття нового уряду восени 2019 року та заміни багатьох важливих міністрів [24]. Однак він продовжує наголошувати на своєму бажанні залучити іноземні інвестиції, щод досягти 7 млн. євро за півтора року. Незважаючи на труднощі, уряд слід вітати для подальшого впровадження порядку денного реформ, а також для його прогресу у прийнятті банківського закону та проведенні земельної реформи. Вони вирішили розблокувати кошти МВФ, які є життєво важливими для стабілізації економіки. Крім того, незважаючи на девальвацію, українська валюта залишалася відносно стабільною після рекордного року

зміцнення. Це має сприяти формуванню впевненості в інвестиційному кліматі. Крім того, уряд продовжує публічно виступати за реформи, необхідні для притягування інвестицій. Він зосередиться на ліквідації державного регулювання та створенні сприятливого середовища для інвестицій в Україні, створення «інвестиційних нянь» та звільнення від сплати податку - це хороший знак. Тільки час покаже, як ініціативи будуть реалізовані та наскільки ефективні вони будуть.

Враховуючи поточне середовище та невизначеність, основними інвестиційними цілями будуть такі:

- розвиток сільського господарства, особливо промислової переробки та сільськогосподарської інфраструктури (порти, ліфти, обладнання) буде продовжено. Сільське господарство залишатиметься привабливим для інвесторів, що хочуть розширити свій бізнес та вирішити питання продовольчої безпеки (див. табл. 2.2);

- ІТ-сектор збереже свою спроможність. 2019 рік був вирішальним для української ІТ-галузі: залучення понад півмільярда доларів США венчурного капіталу. Регіон має сприятливі рамки з точки зору державного регулювання, молоду робочу силу та вигідне географічне розташування (порівняно з Азією). Тенденція 2020 року продовжуватиме створювати можливості для придбання малих та середніх українських компаній;

- побудова логістики та логістичних структур також приваблива для закупівель, особливо для розподілу роздрібних товарів. Епідемія створила ситуацію, де люди мали лімітовані можливості робити покупки в роздрібних магазинах. Враховуючи постійне зростання Інтернету та знань споживачів, я сподіваюся, що темпи зростання цього сектору будуть продовжуватися, і буде цікаві активи для придбання;

- фармацевтична промисловість також буде предметом інтересу для інвесторів. Українські фармацевтичні компанії будуть підпорядковані світовим корпораціям з огляду на зусилля, спрямовані на вдосконалення системи охорони

здоров'я України та очікуване бажання розширити ланцюжок поставок фармацевтичних препаратів у США;

- продовжаться інвестиції в інфраструктуру. Можливо українські компанії, які займаються наданням будівельних та супутніх послуг, можуть стати потенційними цілями.

- виготовлення деталей для малого та середнього обладнання. Постачання автозапчастин - це вже галузь, яка активно розвивається на заході України. Очікується, що малі та середні українські компанії продовжуватимуть зростати.

З точки зору ризикованої, але великої галузі, широкомасштабна приватизація привертає багато уваги та інтересу ЗМІ. Однак успіх великих інвестицій у злиття та поглинання буде невизначеним, якщо враховувати складне правове та економічне середовище державних компаній. Бо якщо уряд розробляє ретельно продумані стратегії для вирішення проблем стратегічних іноземних інвесторів, можна успішно інвестувати в низку об'єктів протягом тривалого періоду часу. Якщо широкомасштабна приватизація - це просто аукціон, на якому переможець пропонує найвищу ціну, то не слід очікувати серйозних міжнародних стратегічних придбань.

Енергетична галузь невизначена через регуляторне середовище (особливо відновлювані джерела енергії, тарифи яких можуть бути змінені). Традиційна енергетична галузь завжди була потенційною сферою інвестицій, але їй заважали регулятивні бар'єри. Крім того, зниження цін на нафту і газ негативно позначиться на інвестиціях в регіоні, і регіон готовий інвестувати в Україну в будь-який час. Якщо український уряд зможе провести реформи для ефективного залучення інвестицій у галузь, тоді можна очікувати багато великих угод. П'ятнадцять років тому Україна не відчула б великої концентрації банків, що може бути привабливою мішенню для світових фінансових установ, які хочуть розширити малі Інтернет-банки.

Дивлячись на це, можна говорити про так звану комплексну стратегію підвищення інвестиційної привабливості України, яка включає сучасні порівняльні переваги збереження та розвитку економічної системи та деякі елементи, що відповідають світовим економічним тенденціям та економічним перспективам безпеки в Україні. Щодо нагляду за прямими іноземними інвестиціями з боку української держави, можна сказати, що він все ще перебуває у процесі розвитку через тенденцію розвитку світової економіки та поточні процеси та реформи в країні. В умовах модернізації внутрішньої економіки постає принципове нове завдання центральних та децентралізованих державних функцій у сфері нагляду за прямими іноземними інвестиціями, яке полягає у добровільній передачі державної влади під місцевий та наднаціональний нагляд.

ВИСНОВКИ

З аналізу основних факторів, найважливіших міжнародних оцінок інвестиційної привабливості та інвестиційного клімату, а також прямих інвестицій, прямих іноземних інвестицій та інвестицій, можна зробити висновок, що інвестування в Україну залишається ризикованим для європейських інвесторів навіть при відносно дешевій кваліфікованій робочій силі. Дослідження інвестиційної діяльності України в умовах економічної нестабільності показало, що іноземні інвестиції є вирішальним фактором економічного зростання та розвитку бізнесу, а країна є передумовою для розширення міжнародної співпраці та створення соціального впливу на зростання доходів.

На основі дослідження можна зробити висновок, що створення привабливого середовища для іноземних інвесторів в Україні слід починати з активних державних заходів щодо зміни політичної, економічної та правової бази країни, стимулювання зростання за рахунок іноземного капіталу, найдешевшого розподілу України. Вимоги обраної стратегії розвитку вітчизняної економіки та зміцнення конкурентних позицій національної економіки на міжнародному ринку. Перспективи подальших розвідок у цій галузі включають вивчення зарубіжного досвіду регулювання інвестиційної діяльності та залучення іноземних інвестицій у національну економіку.

Враховуючи розвиток ринкової економіки, одним із глобальних показників сталого розвитку країни та її потенціалу є відкритість економіки та її привабливість для інвестицій. Це низка факторів, залучених в економіку, які можуть зацікавити або стримати потенційних інвесторів. Тому привабливість інвестицій є головною умовою формування благополучного клімату. На сьогоднішній день існує чимало перешкод для інвестицій з боку потенційних інвесторів. Для підвищення інвестиційної привабливості необхідно вжити низку

конкретних заходів, серед яких: розвиток державної інфраструктури, виробничих потужностей та інноваційних технологій. Створювати нові проекти для залучення іноземних інвесторів та просування малого бізнесу. Боротьба з корупцією, вдосконалення правової та інформаційної бази, судочинство.

Однак, згідно з аналізом, минулого року відбувся ряд позитивних змін, які помітні для бізнесу. Наприклад, топ-менеджери членів Європейської бізнес-асоціації відзначають лібералізацію валютного законодавства, відносно стабільність національної валюти та інфляцію, запровадження ефективних методів боротьби з пограбуванням, відновлення економіки та розвиток електронних послуг, а також постійний діалог між уряд і бізнес.

Інвестори приїжджають до країни, де існує привабливе середовище для розвитку бізнесу, де існують чіткі та прозорі закони для підтримки бізнесу та де існує інфраструктура для розвитку бізнесу. Чим більш розвинене середовище, тим воно привабливіше для прямих іноземних інвестицій. Країна повинна надати першому інвестору ясність, передбачуваність та впевненість у завтрашньому дні.

SUMMARY

Zhorova Y. M. Foreign investment in Ukrainian business. – Qualifying bachelor`s thesis. Sumy State University, Sumy, 2020

The final paper is devoted to the study of foreign investment in the economy of Ukraine and promising areas for improvement. The analysis of the state and dynamics of the investment climate of Ukraine is carried out and the problems and prospects of its functioning are revealed. The main directions of improvement of state regulation in the sphere of investments of Ukraine in the conditions of pandemic, and also globalization processes of world economy are defined.

Key words: foreign investments, investment climate of Ukraine, pandemic, investment process.

АНОТАЦІЯ

Жорова Є.М. Закордонне інвестування українського бізнесу. – Кваліфікаційна робота. Сумський державний університет, Суми, 2020.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню іноземного інвестування в економіку України та перспективні напрямки його поліпшення. Проведено аналіз стану та динаміки інвестиційного клімату України та виявлено проблеми і перспективи його функціонування. Визначено основні напрямки удосконалення державного регулювання у сфері інвестицій України в умовах пандемії, а також глобалізаційних процесів світової економіки.

Ключові слова: іноземні інвестиції, інвестиційний клімат України, пандемія, інвестиційний процес.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Василиця О. Б. Іноземне інвестування: загрози економічній безпеці України. Економіко-правовий часопис. 2016. Вип. 1. С. 12-22.
2. Гончаров, А. Б. Інвестування : навч. посіб. / А.Б. Гончаров. — Харків : ІНЖЕК, 2004. — 240 с.
3. Грицаєнко Г., Грицаєнко М. Інвестиційна привабливість України. Agricultural and resource economics: international scientific e-journal. 2017. Вип. 3, № 1. С. 80-93.
4. Заха Д. Ціна відкритості: який вплив прямих іноземних інвестицій на економіку України. Економіка. Серпень, 2018. Режим доступу: <https://voxukraine.org/uk/tsina-vidkritosti-yakij-vpliv-pryamih-inozemnih-investitsijna-ekonomiku-ukrayini/> (дата звернення 01.05.2020).
5. Індекс інвестиційної привабливості України. ЕВА. 2019. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://eba.com.ua/wpcontent/uploads/2019/07/Invest_UKR_1_half_2019.pdf.
6. Конвенція про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами. Конвенцію ратифіковано Законом N 1547 III (1547-14) від 16.03.2000. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_060.
7. Кубах, Т. Г. Інвестиційний клімат держави: теоретичний та практичний аспект [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2604>.
8. Кулініч Т.В., Мричко М. А. Інвестиційна привабливість України та можливі шляхи її підвищення у сучасних умовах. Національний університет «Львівська політехніка». 2013. № 1. С. 80–93. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/23178/1/6-34-40.pdf>.

9. Лендел О. М. Іноземні інвестиції як фактор розвитку економіки держави. Ефективна економіка, 2016. № 9. Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5156> (дата звернення 07.07.2020).

10. Маркевич К. Хто і як інвестує в Україну. Центр Розумкова. Режим доступу: <http://razumkov.org.ua/statti/khto-i-iaak-investuie-v-ukrainu> (дата звернення 08.07.2020).

11. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

12. Офіційний сайт Європейської Бізнес Асоціації [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://eba.com.ua/kozhen-tretij-biznesmen-vvazhae-shhoinvestklimat-pokrashhytsya-v-najblyzhchi-6-misyatsiv-eba/>.

13. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=ukUA&tag=Стан%20інвестиційної%20одіяльності%20в%20Україні>.

14. Офіційний сайт Мінфіну України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://minfin.com.ua>.

15. Питання Національної інвестиційної ради: Указ Президента від 29.08.2016. Дата оновлення: 25.06.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/365/2016>.

16. Про внесення змін до деяких законів України щодо усунення регуляторних бар'єрів для розвитку державно-приватного партнерства та стимулювання інвестицій в Україні: Закон України від 24 листопада 2015 року № 817 VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/81719>.

17. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скасування обов'язковості державної реєстрації іноземних інвестицій: Закон України від 31 травня 2016 року № 1390 VIII URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/139019.

18. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо усунення бар'єрів для залучення іноземних інвестицій: Закон України від 23 травня 2017 року № 2058 VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2058-19>.

19. Про внесення змін до Порядку надання приватним партнером державному партнеру інформації про виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства: Постанова Кабінету Міністрів України від 2 вересня 2015 р. № 746. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/746-2015-п>.

20. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2000 р. № 639: Постанова Кабінету Міністрів України від 04.02.2016 р. № 130. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/130-2016-п>.

21. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 16 лютого 2011 р. № 232: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2015 р. № 713. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/713-2015-п>.

22. Про заохочення та захист інвестицій між Україною та фондом міжнародного розвитку ОПЕК: Угода від 5 грудня 2017 року № 2220-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/893_001-17.

23. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. Дата оновлення: 18.12.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.

24. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 31 травня 2016 р. № 1390-VIII /Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80>

25. Рзаєв Г.І., Вакулова В.О. Методики оцінки інвестиційної привабливості на рівні країни та перспективи їх використання в економічному аналізі. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2016. № 3 (1). С. 137–143.

26. Савіцька О.П., Савіцька Н.В., Кулиняк І.Я. Формування туристичної привабливості території. Науковий вісник Національного лісотехнічного

університету України: збірник науково-технічних праць. 2012. Вип. 22.15. С. 148-154.

27. Ткаченко Т., Шевчук Н., Гончарук І. Напрямки оптимізації інвестиційної діяльності підприємства. Агросвіт. 2017. № 7. С. 45—48.

28. Третяк, Н. М. Фактори формування інвестиційного клімату в Україні [Електронний ресурс] / Третяк Н.М. — Режим доступу: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1303/13tnmffi.pdf>.

29. Оболенський О. Ю. Перспективи залучення прямих іноземних інвестицій у національну економіку. Економіка і регіон. 2014. № 3 (46). С. 8-14.

30. Онопрієнко О. Д. Проблеми та шляхи формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні в сучасних умовах. Стратегія розвитку України. 2015. № 2. с. 62–66.

31. Харчук С. А. Стан інвестиційної діяльності підприємств України в умовах економічної нестабільності. Журнал «Економіка та держава». 2020. №1. С. 66- 72.

32. Хомутенко Л. І., Усенко А. В. Альтернативне інвестування як спосіб диверсифікації інвестиційного портфеля: інвестиції в колекції вин. Економічний аналіз: зб. наук. праць – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2017. – Том 27. – № 4. – С. 180-187. – ISSN 1993-0259.

33. Хомутенко Л.І. Можливості розвитку міжнародного руху капіталу на сучасному етапі. Економічний простір: Збірник наукових праць. №113. - Дніпропетровськ: ТДА5А, 2016. - С. 5-14.

34. Хомутенко Л.І., Кошлата І.М. Лібералізація руху капіталу: значення та досвід інших країн. Глобальні та національні проблеми економіки. Електронне фахове видання. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського, грудень 2016. - Вип. 14. - С.92-96. – Режим доступу: http://global-national.in.ua/archive/14-2016/14_2016.pdf

35. Хомутенко Л.І., Хмелик О.С. Тенденції та перспективи інвестиційного співробітництва України з Європейським Союзом. Глобальні та національні проблеми економіки. Електронне фахове видання. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського, 2015. - Вип. 5. - С.99-103. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/issue-5-2015>

36. Хомутенко Л.І., Хмелик О.С. Розробка стратегії конкурентоспроможності компанії при виході на міжнародний ринок. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету, 2015. - Вип. 14. - С.181-185.

37. Хомутенко Л.І. Основні напрями та перспективи інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС. Стратегії економічного розвитку країн в умовах глобалізації: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 26-27 березня 2015 р. – Дніпропетровськ:ТОВ «ДГТ», 2015. – С. 159-161.

38. Чуницька І. І. Інвестиційний клімат України: сутність, проблеми та шляхи їх вирішення. Приазовський економічний вісник. 2019. Вип. 3(14). С. 111-117.

39. Alfaro L., Chanda A., Kalemli-Ozcan S., and Sayek S. FDI and Economic Growth: The Role of Local Financial Markets. *Journal of International Economics*. 2004. 64. P. 89–112.

40. Khomutenko Lyudmila Analysis of tendencies of the transnational corporations development in Ukraine/ Lyudmila Khomutenko, Yuliya Chalaya // *International Journal of Sustainable Development* - vol. 15 - february 2014 – Bulgarian - 132 p. - p. 61-69.